

Briselē, 2021. gada 17. maijā
(OR. en)

8592/21

RECH 199

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	<i>Gatavošanās Konkurētspējas padomes 2021. gada 27. un 28. maija sanāksmei</i> Eiropas Pētniecības telpas atjaunināšana – kā sagatavot vērienīgas nākamajiem desmit gadiem piemērotas Eiropas Pētniecības telpas izvēršanu – <i>politikas debates</i>

Gatavojoties politikas debatēm Konkurētspējas padomes 2021. gada 28. maija sanāksmē, pielikumā pievienota prezidentvalsts piezīme par dokumentu "*Eiropas Pētniecības telpas atjaunināšana – kā sagatavot vērienīgas nākamajiem desmit gadiem piemērotas Eiropas Pētniecības telpas izvēršanu*".

Eiropas Pētniecības telpas atjaunināšana – kā sagatavot vērīgas nākamajiem desmit gadiem piemērotas Eiropas Pētniecības telpas izvēršanu

Ievads un vispārīga informācija

Situācijas izklāsts

1. Padome 2000. gadā noteica mērķi izveidot Eiropas Pētniecības telpu (EPT), un 2008. gadā tā izstrādāja **redzējumu 2020. gadam**¹. Šis redzējums ietvēra iekšējā pētniecības tirgus dimensiju, tostarp pētnieku pārrobežu mobilitāti un darba tirgus atvēršanu Eiropas pētniekiem, vienlaikus sniedzot viņiem labākas karjeras iespējas, kas būtu labvēlīgas ģimenei. Redzējumā attiecībā uz zināšanu aprites un izmantošanas dimensiju tiek sekmēta intelektuālā īpašuma optimāla izmantošana apvienojumā ar atvērtu piekļuvi zināšanām un inovācijai. Attiecībā uz pētniecības sistēmu struktūru redzējumā ir paredzēts veicināt turpmāku izcilību zinātnē un nodrošināt pasaules līmeņa pētniecības struktūras.
2. **Daļa no redzējuma ir sekmīgi īstenota**, palielinot Eiropas pētnieku un pētniecības kopienu savstarpējo saikni un sadarbības saiknes, ko veicina, īstenojot ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammas un citas starptautiskās sadarbības darbības, piemēram, pētniecības infrastruktūras un kopīgas plānošanas iniciatīvas. Izveidotie tīkli ir noturīgi, bet to izvērsums Eiropā ir nevienmērīgs, un tādējādi ir palielinājies valstu pētniecības sistēmu "sistēmiskums" Eiropas līmenī, kā par to liecina apsvērumi zinātniskajā literatūrā un kā tas apliecinājās saistībā ar *Brexit*, kad tika analizēta ietekme, ko rada Apvienotās Karalistes sistēmas atsaiste no Eiropas sistēmas.

---

¹ Eiropas Savienības Padome, 7652/1/08/REV1

3. **Valstu un reģionālās politikas**, kurām ir būtiska nozīme, ir savstarpēji saistītas un savstarpēji atkarīgas **Eiropas pārvalstiskajā līmenī** kā sava veida "sistēmu sistēma" un Eiropas kopējās politikas pētniecības un inovācijas jomā neatņemama daļa.
4. **Kopīgas Eiropas vērtības un principi** jau ir ieviesti un veido mūsu kopējo ētosu, kas izriet no mūsu zinātnes un tehnoloģiju kopienu intensīvas sadarbības un savstarpējās konkurences. Tas ietver pietiekami labi saskaņotu un pielāgotu normu un procedūru kopumu dažādos līmeņos, sākot no plānošanas līdz izpildei, un pētniecības izvērtēšanu. Jau tālu aiz muguras ir laiks, kad 20. gadsimta 80. gados, īstenojot pirmās pamatprogrammas, kultūras, valodas un citām nacionālajām īpatnībām bija patiesi liela nozīme un tās kavēja sadarbību pat ikdienas kopīgajā darbā. Mēs esam nogājuši garu ceļa posmu virzībā uz pētniecības eiropeizāciju.

Laiks jaunam redzējumam?

5. Ir pagājuši vairāk nekā desmit gadi, kopš tika noteikts redzējums 2020. gadam attiecībā uz Eiropas pētniecības un inovācijas politiku un Eiropadomes izvirzīto mērķi līdz 2014. gadam izveidot EPT ², kad trīs prezidentvalstis (DE-PT-SI) nolēma spert soli uz priekšu un iekļaut **EPT atjaunināšanu, izvirzot to par galveno mērķi pētniecībā un inovācijā**.
6. Pa šo laiku Padome, dalībvalstis un Komisija, intensīvi strādājot, ir paveikušas lielu darbu. Kā dažus piemērus var minēt sākotnējo darbu, kas paveikts ar *ERAC* atzinumu par EPT nākotni ³, Eiropas Komisijas 2020. gada septembra paziņojumu "EPT – pētniecības un inovācijas jaunā ēra" ⁴, kam sekoja Padomes secinājumi par jauno Eiropas Pētniecības telpu ⁵, un darbu, ko patlaban veic ekspertu grupa "EPT pārkārtošanās forums", kuras uzdevums ir sniegt atzinumu par topošā Pētniecības un inovācijas pakta saturu, tostarp principiem un vērtībām un iespējamajiem mērķiem, kas būtu jāsasniedz. Šajā forumā tiek veikti provizoriski pasākumi, lai plānošanas līmenī kopīgi izstrādātu EPT tematisko un strukturālo prioritāšu un darbību programmu.

---

² EUCO 2/11

³ ERAC 1201/20

⁴ 11400/20+ADD1

⁵ 13567/20

7. Jaunās EPT **mērķi**, kuri ir izklāstīti Padomes 2020. gada decembra secinājumos, tika definēti kā mērķi, kuri ir vērsti uz pētniekiem, balstīti vērtībās un izcilībā un ir ietekmes virzīti. Par svarīgu dimensiju tika noteikta dalībvalstu un Komisijas kopīga atbildība, tostarp arī iedzīvotāju un ieinteresēto personu lielāka iesaiste, kā arī ekosistēmu daudzveidība un mērķorientēts pētniecības ieguldījums globālo sabiedrības problēmu risināšanā un citās sabiedriskās rīcībpolitikās.
8. Šobrīd – ņemot vērā ar pandēmiju saistītās krīzes, un laikā, kad sākas diskusijas par Eiropas nākotni – vairāk nekā jebkad agrāk ir svarīgi **apzināt veidus, kā zinātne un tehnoloģijas var sekmēt Eiropas nākotnes veidošanu**, un **EPT redzējuma pārskatīšanai ir būtiska nozīme**. Krīzes laikā gūtajai pieredzei un tās ietekmei uz valstu un Eiropas pētniecības un inovācijas ekosistēmām ir bijusi ļoti liela nozīme visos līmeņos, un tas skaidri apliecināja to, cik būtiska ir zināšanu bāzes nozīme krīžu pārvarēšanā un cik izšķiroši svarīga ir atvērta sadarbība un rezultātu un datu kopīgošana visā Eiropā un ārpus tās.
9. Lai risinātu problēmas un vienlaikus uzturētu un paplašinātu stabilo zināšanu bāzi Eiropas līmenī, aptverot zināšanu ciklu no fundamentāliem pētījumiem līdz ieviešanai tirgū, mums ir jānosaka redzējums un skaidra politikas ievirze attiecībā uz EPT nākamajiem desmit gadiem. Tāpēc tagad būtu lietderīgi, ka pētniecības ministri to apspriestu kopā arī vispārējiem mērķiem un pamatojumu prioritāšu noteikšanai plānošanā un finansēšanā.

Kā sagatavot vērienīgas nākamajiem desmit gadiem piemērotas EPT izvēršanu

10. Lai gan pastāv vienprātība attiecībā uz EPT atjaunināšanu, nepieciešamību pētniecībā iesaistīt un noturēt talantīgākos, kā arī nepieciešamību vēl vairāk popularizēt pētniecības iestādes un palielināt finansējumu, iekšējā pētniecības tirgus izveides pabeigšana joprojām ir mērķis, kas vēl nav sasniegts par spīti jau paveiktajiem būtiskajiem pasākumiem. Šie pasākumi ietvēra mehānismus un līdzekļus (ieteikuma tiesības), kas lielā mērā paliek spēkā, bet ir jāpaplašina un jāpastiprina, tostarp, lai veicinātu iespēju vienlīdzību visiem, jo īpaši dzimumu līdztiesības jomā, pastāvīgi attīstītu un izplatītu atvērtās zinātnes principus un nepieciešamo atbalsta infrastruktūru, vai attīstītu Eiropas infrastruktūru tīklu (*ESFRI*), kas koordinē Eiropas infrastruktūru stratēģiju, tostarp izmantojot ceļvežus.

11. Tāpat vēl ir jāizveido un jāpabeidz pilnvērtīgs iekšējais tirgus pētniekiem, kā arī jāizstrādā tā pamatnosacījumi. Viens no pamatelementiem ir **karjera pētniecībā un pētniecības novērtējums**. Šajā virzienā ir gūti panākumi, un ir paredzēts apstiprināt Padomes secinājumus "EPT padziļināšana – nodrošināt pētniekiem pievilcīgu un ilgtspējīgu karjeru un darba apstākļus un padarīt intelektuālā darbaspēka apriti par realitāti", un mēs arī pirmo reizi pieņemam uz pētniekiem vērstu holistisku un sistēmisku pieeju, kurā apvienotas dažādas rīcībpolitikas un instrumenti, kas nepastarpināti to veicina, vienlaikus ievērojot pētniecību veicošo organizāciju un augstākās izglītības iestāžu daudzlīmeņu kompetences un autonomiju. Kā norādīts minētajos apstiprināmajos Padomes secinājumos, ir ļoti svarīgi izstrādāt Eiropas pētnieku karjeras sistēmu, kā arī padarīt intelektuālā darbaspēka apriti par realitāti, jo ir apzināti un tiek novērtēti faktori, kas veicina nevienmērīgas pētnieku plūsmas, un tiek atbalstīta pētnieku karjeras un intelektuālā darbaspēka aprites novērošanas un uzraudzības sistēma.
12. Jaunajā pieejā ir atzīts, ka pētnieki ir augsti kvalificēti un mobili speciālisti, kuriem būtu jānodrošina iespējas un pamatnosacījumi piemērotai, ilgtspējīgai un sadarbībai karjerai pētniecībā. Lai gan Padomes secinājumos sniegtais satvars un politikas ievirze lielā mērā veicina vienotā tirgus mērķa sasniegšanu, vēl ir jāizstrādā vairāki instrumenti un metodoloģija, lai pabeigtu konceptuālo un metodoloģisko sistēmu tāda pilnībā funkcionējoša tirgus izveidei, kas aptver ES, dalībvalstis un reģionus.

13. Attiecībā uz **zināšanu radīšanu** Savienības pieeja balstās uz kopdarbīgu pētniecību, kas ir nostiprināta Eiropā izplatītajos zinātnes un tehnoloģijas izcilības tīklos, kas vienlaikus ļauj izveidot kritisko masu un mazināt centienu dublēšanos. Zināšanu radīšanas pamats ir fundamentālie pētījumi, un tie būtu jā saglabā un jāstiprina visā Eiropā, pēc iespējas mijiedarbībā un sasaistē ar uzņēmējdarbības iniciatīvām. Turklāt ir jāpastiprina sadarbības tīklu identitāte Eiropā un jāuzlabo to redzamība pasaules mērogā. Mums jānodrošina, ka mūsu iekļaujošā pieeja izcilības veidošanai augstākajā līmenī atzīst Eiropas pētniekus un novatorus tā, lai neviens Eiropas reģions netiktu atstāts novārtā. To varētu panākt, īstenojot dažādus atbalsta pasākumus, saglabājot nepieciešamo elastību un akadēmisko brīvību. Minētajiem pētnieku un iestāžu tīkliem vajadzētu būt pirmajiem, kuri gūst labumu no efektīva, iekļaujoša un pilnībā funkcionējoša vienotā pētniecības tirgus, ja to resursi un talantu fonds saskaņoti darbojas.
14. Lai redzējums, mērķi un uzdevumi pārtaptu **īstenošanas/plānošanas procesos**, ir svarīgi apzināt iespējamus scenārijus attiecībā uz sadarbības veidiem un turpmāko virzību, ko piemērot dažādos Eiropas procesa posmos. Viens no veidiem ir stiprināt mūsu **partnerību** stratēģiskās vai strukturālās jomās tā, lai dalībvalstis turpinātu saskaņot savas programmas un prioritātes ar ES līmeņa iniciatīvām (Eiropas partnerības un uzdevumi, *ESFRI* ceļveži), piemērojot atvērto koordinācijas metodi. Papildu iespēja būtu **mūsu integrācijas sekmēšana** līdztekus pašreizējiem kopīgajiem instrumentiem, ko atbalsta pamatprogramma (EPP un EIP), un šīs integrētās pieejas paplašināšana, attiecinot to arī uz citām struktūrām vai platformām, ko Savienība varētu ieviest, lai nodrošinātu Eiropas dalībniekiem piekļuvi kopīgām iespējām un ļautu netraucēti apvienot centienus virzībā uz integrētāku un iekļaujošāku vienoto pētniecības tirgu.

Jautājumi

1. Kāds ir ministru viedoklis par pētniecības un inovācijas politikas ieguldījumu Eiropas nākotnē un kāds būtu ministru redzējums attiecībā uz 2030. gadu, tostarp Eiropas Pētniecības telpas atjaunināšanu?
  2. Vai pētnieku un zināšanu vienotā tirgus izveidi – ar atbilstošiem pamatnosacījumiem un normām – līdz 2030. gadam vajadzētu izvirzīt par vienu no mērķiem jaunajā redzējumā, kas aptver pētniekus, pētniecības organizācijas, finansētājus, regulatīvo mehānismu un struktūras?
  3. Ņemot vērā, ka šo redzējumu var realizēt vairākos veidos, kāds ir ministru viedoklis par piemērotākajām metodēm, procesiem un mehānismiem, lai sagatavotu EPT izvēršanu?
-